

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No: 11967/12

Ahmet MECİT ve diğerleri / Türkiye

30 Haziran 2020 tarihinde,

Başkan

Jon Fridrik Kjølbro,

Hâkimler

Egidijus Kūris,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

Saadet Yüksel,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm"), Daire olarak toplanarak, 12 Ocak 2012 tarihinde yapılan yukarıda belirtilen başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvurular

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

tarafından cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY

1. Ekteki listede bulunan başvuran taraflar, Ankara Barosuna bağlı Avukat S. Uzer tarafından temsil edilmişlerdir.

Türk Hükümeti ise (“Hükümet”), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir:

3. Birinci ve beşinci başvuranın oğlu ve diğer başvuranların erkek kardeşi olan Feridun Mecit, 25 Kasım 2007 tarihinde, İstanbul Hava Kuvvetleri Eğitim Komutanlığında zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmek için birliğe katılmıştır.

4. İlgili, birliğe katılmadan önce, sıradan bir sağlık muayenesinden geçmiştir. Doktorlar, ilgilinin askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olduğuna karar vermişlerdir.

5. Feridun Mecit, 12 ve 16 Kasım 2008 tarihlerinde, mide ağrısından rahatsız olarak kışlanın revirine gitmiştir. İlgiliye, ilaç tedavisi önerilmiştir.

6. Feridun Mecit, 29 Kasım 2008 tarihinde, nöbet tuttuğu esnada bayılmıştır. İlgili, hemen kışlanın revirine götürülmüştür. İlgiliyi muayene eden Doktor E.D.’ye göre, ilgilinin tükürüğünde kan bulunmuştur. Doktor E.D., ilgiliye ilaç önermiş, bir günlük iş göremezlik raporu yazmış ve aynı belirtilerin yeniden meydana gelmesi halinde, tekrar revire gelmesini tavsiye etmiştir. Aynı gün tarihli revirin kayıtlarına göre, Feridun Mecit’in 38,5° C ateşi, mide bulantısı ve kusma şikâyeti bulunmaktadır.

7. Genç adamın sağlık durumu gece ağırlaşmış ve ilgili Haydarpaşa GATA Hastanesi Acil Servisine (“GATA Hastanesi”) nakledilmiştir.

Doktorlar, göğüs röntgeninin sonucuna dayanarak, öncelikle bir pnömoni teşhis etmişlerdir.

8. GATA Hastanesinin doktorları, 1 Aralık 2008 tarihinde, Feridun Mecit'i yeniden muayene etmişler ve vaskülit¹ teşhisi öngörüşlerdir. Doktorlar ertesi gün, hastayı nefroloji servisine nakletmiş ve bu serviste yoğun bakım ünitesine yerleştirilmeden önce böbrek biyopsisi yapılmıştır. Genç adama, 3 Aralık 2008 tarihinden itibaren, kortikosteroid bolus² uygulanmıştır.

9. Biyopsi sonuçları, 17 Aralık 2008 tarihinde, çok sayıda enfeksiyon ve kanamaya neden olan artan bir glomerülonefrit ortaya çıkarmıştır. Doktorların raporlarına göre, hastaya birçok kan ünitesi, kırk altı ünite trombosit verilmiş ve hasta hemodiyalize tabi tutulmuştur.

10. Feridun Mecit, 2 Şubat 2009 tarihinde, hayatını kaybetmiştir.

I. FERİDUN MECİT'İN ÖLÜMÜ HAKKINDA BAŞLATILAN SORUŞTURMA

11. Kuzey Denizcilik Bölgesi Komutanlığı Deniz Savcılığı ("Savcılık"), Feridun Mecit'in ölüm nedeninin belirlenmesi amacıyla, bir soruşturma başlatmıştır.

12. İlgilinin cesedi, 3 Şubat 2009 tarihinde, bir otopsinin yapılması amacıyla, İstanbul Adli Tıp Kurumuna teslim edilmiştir.

13. Savcılık, 4 Şubat, 5 Şubat, 10 Şubat, 3 Mart ve 20 Mart 2009 tarihlerinde, özellikle Askeri Doktorlar E.D. ve A.D'yi, Hastanenin Doktoru Ö.A.'yi, askerler A.B., M.E., İ.G., H.Ş., F.P., H.S., A.Ç., G.Y., C.Y., İ.Ö. ve Ş.T'yi ve Feridun Mecit'in erkek kardeşi Mustafa Mecit'i sorgulamıştır.

– Askeri Doktor E.D. Feridun Mecit'e uygulanan ilaç tedavisini göstermiş ve ilgilinin tükürüğünde kan gördüğünü ancak akciğer veya

1 Her çapta damarların iltihaplanmasına maruz kalma.

2 Bolus : intravenöz yolla tek seferde ciddi miktarda bir ilaç verilmesi.

böbrek hastalığına işaret edebilecek belirtilerden şikâyet etmediğini belirtmiştir.

– Doktorun meslektaşı A.D., Feridun Mecit'in karın ağrısı ve mide ekşimesi nedeniyle, revire gelmesi sebebiyle, bu ağrılara ilişkin ilgiliye ilaç önermiştir.

– GATA Hastanesinin Doktoru Ö.A., Feridun Mecit için hastanede izlenen yolu, konulan teşhisleri ve kendisine uygulanan tedavileri belirtmiştir.

– Er A.B, özellikle Feridun Mecit'in asker yetersizliğinden birçok defa nöbet tutmak durumunda kaldığını belirtmiştir. Er A.B, bir gün Feridun Mecit'in yüzünün kızarık olduğunu farkettiğini ve ilgilinin Astsubay F.E.'nin Temmuz ve Kasım 2008 tarihleri arasında birçok defa kendisine tokat attığını dile getirdiğini ifade etmiştir.

– Er S.Y., arkadaşı A.B'ninkine benzer ifadeler kullanmıştır.

– Er H.Ş., askerlerin revire gönderilmesiyle ilgili olarak hiçbir sorunun bulunmadığını belirtmiştir. Er H.Ş., nöbet sıraların günde beş ile sekiz saat sürdüğünü dile getirmiş ve bildiği kadarıyla Feridun Mecit'e kimsenin kötü muamelede bulunmadığını eklemiştir.

– Er F.P., Feridun Mecit'in mide rahatsızlığının bulunduğunu ve kendisine ilaç tedavisi uygulandığını belirtmiştir. Er F.P., sağlık sorunları olan bütün askerlerin revire gidebileceğini ve nöbet sırasının kışlada mevcut bulunan asker sayısına bağlı olarak sekiz saate kadar sürebileceğini dile getirmiştir.

– Er H.S., Feridun Mecit'in mide rahatsızlığının bulunduğunu, tedavi gördüğünü ve ilaç kullandığını da belirtmiştir. Er H.S., kışlanın revirine gitmek için hiçbir sorunun olmadığını ifade etmiş ve bildiği kadarıyla Feridun Mecit'in hiyerarşik üstleri tarafından hiçbir şekilde kötü muameleyle maruz kalmadığını eklemiştir. Er A.Ç., G.Y., C.Y., İ.Ö. ve Ş.T.'nin tanık ifadeleri de aynı anlamda devam etmekteydi.

MECİT / TÜRKİYE KARARI

– Feridun Mecit’in bir hiyerarşik üstü İ.G., Astsubay F.E.’nin ilgiliyi Kasım 2008 yılı boyunca darp ettiğini duyduğunu belirtmiştir.

– Feridun Mecit’in diğer bir hiyerarşik üstü M.E., 29 Kasım 2008 tarihinde Feridun Mecit’in kendisini kötü hissetmesi durumunda nöbet sırasının değiştirilmesini kendisine önerdiğini, acile gitmek istediğini ancak genç adamın ertesi gün revire gitmek için daha önce izin aldığını belirterek bunu reddettiğini belirtmiştir.

– Başvuran Mustafa Mecit, erkek kardeşinin orduya katılmadan önce spesifik hiçbir rahatsızlığının bulunmadığını, hastaneye yatırılmadan on beş gün önce kendisiyle yaptığı bir telefon görüşmesi sırasında genç adamın sağlık sorunlarından bahsettiğini ve üstlerinin revire gitmesi için izin vermediklerini belirtmiştir. Mustafa Mecit, elde edilen bilgilerden ilgilinin burnunun ve ağzının kanadığını ve 29 Kasım saat 18.00-20.00 sularında nöbet sırasında bilincini kaybettiğinin, erkek kardeşinin birliğine katılmadan önce hastaneye yatırıldığının, komutanlarının nöbet sırasının bittiğini tespit ederek, 30 Kasım sabahı 02.00-04.00 saatlerinin yapılması amacıyla başka bir nöbet verdiklerinin anlaşıldığını eklemiştir. Bu nöbet sırasını yerine getirmek için Feridun Mecit’i uyandırmak için yanına giden üstlerden biri, bu görevi yerine getirmek için fiziksel olarak kendisini iyi hissetmeyen Feridun Mecit ile tartışma yaşamış ve bu sırada ilgili yeniden bilincini kaybetmiştir. İlgili öncelikle Çamlıca Pnömoji Servisine yatırılmış ardından iki gün sonra GATA Hastanesine götürülmüştür.

14. Mevcut durumda, başvurular 26 Şubat 2009 tarihinde, müdahil taraf olarak davaya katılmışlardır. Başvuranlar, özellikle Savcılıktan yakınlarının ölümünün üstleri tarafından yapılan kötü muamelelerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususunun araştırılmasını talep etmişlerdir.

15. Adli Tıp Kurumu uzmanları, 9 Nisan 2009 tarihinde, ölümünden önce Feridun Mecit’e uygulanan tedavilerin ve toksikoloji incelemelerine ilişkin sonuçların verildiğini belirttikleri ve Adli Tıp 1. İhtisas Kurulunun görüşüne başvurulmasını önerdikleri bir otopsi raporu düzenlemişlerdir.

16. Savcılık, Feridun Mecit'in ölümünün kötü muamelelerden veya kışlanın revirinde ve GATA Hastanesinde tedaviyi üstlenen sağlık personelleri tarafından yapılan ihmallerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususunun belirlenmesini talep ederek dosyayı sunmuştur.

17. Başvuranlar, Savcılıktan mevcut durumda bundan böyle hiyerarşik üstlerinden çekinmek durumunda kalmayan ordudan ayrılan bazı askerlerin ifadelerinin alınması amacıyla, bu kişilerin yeniden sorgulanmasını talep etmişlerdir.

18. Savcılık, 19 Haziran 2009, 26 Haziran 2009 tarihli yazılarla, sırasıyla tanık S.K. ve T.D.'nin ikâmet yerlerinin görüldüğü savcılıktan bu eski iki erin dinlenmesini talep etmiştir.

19. Bilecik Savcılığı, 9 Temmuz 2009 tarihinde, olay tarihinde Feridun Mecit'in aynı birliğinde bulunan Er T.D.'nin ifadesini almıştır. T.D., Feridun Mecit'in 29 Kasım 2008 tarihinde, rahatsızlandığında nöbetten sorumlu hiyerarşik üstü tarafından Hava Kuvvetleri Akademisi Hastanesine götürüldüğünü belirtmiştir. T.D., ilgilinin birliğine döndüğünde ve uyuduğunda, rahatsızlığı nedeniyle yerine getiremediği nöbet sırasını sağlaması amacıyla, nöbetten sorumlu başka bir hiyerarşik üstü tarafından sabah saat 01.00 sularında uyandırıldığını, bu üstü takip ettiğini ancak yeniden bilincini kaybettiğini ve GATA Hastanesine götürüldüğünü dile getirmiştir. T.D., üstlerinin günde on iki saate kadar sürebilecek aşırı uzun nöbet sırası verdiklerini ifade etmiştir. T.D., Feridun Mecit'in bilincini kaybetmeden belirli bir zaman önce, üstleri Ö.O. ve F.E. tarafından darp edildiğini belirtmiştir.

20. Susurluk Savcılığı, 10 Temmuz 2009 tarihinde, Feridun Mecit ile aynı birlikte görev yapan tanık S.K.'yı dinlemiştir. S.K., 29 Kasım 2008 tarihinde, Feridun Mecit ile nöbet tuttuğunu ve saat 18.00 sularında görev yerine gelirken arkadaşının aniden kan kusmaya başladığını ve yere düştüğünü belirtmiştir. S.K., kışlanın çağrı merkezini aradığını ve revire götürülmesi için Feridun Mecit'i almaya bir araç gönderdiğini dile

MECİT / TÜRKİYE KARARI

getirmiştir. S.K., nöbet sırasını sağladıktan sonra birliğe döndüğünde, Feridun Mecit'i yatağında dinlendiğini fark ettiğini, 30 Kasım 2008 tarihinde sabah saat 01.00 sularında üstlerden birinin gece nöbeti vermek için arkadaşını uyandırmaya geldiğini ve Feridun Mecit'in karşı çıktığını ancak üstün aşağıdaki şekilde belirttiğini eklemiştir. "Nöbet sıranı değiştiremem, gitmelisin". S.K., ardından neler olduğunu bilmediğini ancak Feridun Mecit'in nöbet sırasına giderken yeniden rahatsızlandığını, hastaneye yatırıldığını ve sonra hayatını kaybettiğini duyduğunu belirtmiştir. S.K., Feridun Mecit'in hastaneye yatırılmadan on gün kadar önce, doktora gitmek istediğini, Astsubay F.E. tarafından verilen "kesin emre" atıfta bulunarak, nöbet sıraları için askerlerin yetersiz olduğu gerekçesiyle, üstü İ.G.'nin reddettiğini eklemiştir. S.K., son olarak, kendisi dâhil olmak üzere, diğer askerlerin aynı nedenlerden revire gitmekte zorluk çektiklerini de belirtmiştir.

21. Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulu, 24 Mart 2010 tarihinde, aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur:

"30 Kasım 2008 tarihinde hastaneye yatırılan ve 2 Şubat tarihinde GATA Hastanesinde hayatını kaybeden Feridun Mecit hakkında ortak belgelerin ve unsurların incelenmesinde aşağıdakiler tespit edilmiştir:

- toksikoloji testler sırasında tespit edilen tıbbi madde miktarı, ölüme neden olacak nitelikte değildir ancak bir tedavi dozuna tekabül etmektedir;

- otopsi sırasında yapılan klinik, laboratuvar, makroskopik ile mikroskopik incelemelerden sonra, ilgilinin ölümünün, yaygın sistemik artan glomerülonefrit ile bağlantılı akut böbrek yetmezliğinden, pulmoner tıkanma [dispne] ve komplikasyonlara bağlı solunum yetmezliğinden [bu yetersizlikler] kaynaklandığı anlaşılmaktadır;

-Tespit edilen hastalık ile ilgilinin askerlik hizmeti arasındaki bağlantı olasılığı hakkında Savcılık tarafından yönetilen soruyla ilgili olarak, askerin maruz kaldığı rahatsızlığının, otoimmün akciğer hastalığı olduğu; bu hastalığın askerlik hizmeti nedeniyle veya ilgiliye yapılan olası bir kötü muameleden meydana gelmediği ve

MECİT / TÜRKİYE KARARI

dolayısıyla askerlik hizmeti veya iddia edilen kötü muameleler ve söz konusu hastalık arasında nedensellik bağının bulunmadığı [gözlemlenmiştir];

- bu sonuçları, görüş sunması 3. İhtisas Kuruluna iletilmesi uygun olacaktır. ”

22. Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu, 1 Eylül 2010 tarihli bir raporla, Feridun Mecit'e uygulanan tedavilerin, tıpın sanat kurallarına uygun olduğu sonucuna varmıştır.

23. Askeri Savcı, 22 Mart 2011 tarihinde, hiç kimseye atfedilebilecek kusurun veya ihmalin bulunmadığı, Feridun Mecit'in hayatını kaybetmesinin cezai suç olarak nitelendirilebilecek bir eylemin sonucu olmadığı kanaatine varmış ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

24. Başvuranlar, 24 Mayıs 2011 tarihinde, avukatları aracılığıyla, Askeri Savcının soruşturmasının yetersiz olduğunu iddia ederek, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar hakkında itirazda bulunmuşlardır.

25. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 23 Haziran 2011 tarihinde, Askeri Savcının Adli Tıp Kurumunun tıbbi bilirkişi sonuçlarına dayandığı gerekçesiyle, bu itirazı reddetmiştir.

II. KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI HAKKINDA AÇILAN CEZA SORUŞTURMASI

26. Askeri Savcı, 18 Nisan 2011 tarihli bir iddianameyle, Astsubay F.E.'nin Temmuz ile Kasım 2008 tarihleri arasında Feridun Mecit'e kötü muamelede bulunduğu ilişkin iddiaların makul olduğu kanaatine vararak, ilgili Astsubay hakkında ceza soruşturması başlatmıştır.

27. Hava Kuvvetleri Komutanlığı Mahkemesi ("Askeri Mahkeme") önünde düzenlenen ilk duruşma sırasında, 12 Temmuz 2011 tarihinde, sanık olarak yargılanan F.E., nöbet sırasına riayet edilmesi gereken kuralları hatırlatmak için Feridun Mecit'i yanına çağırdığını, azarladığını ancak darp

etmediğini belirtmiştir. F.E., Astsubay G.S.'nin ve C.Ö.'nün bu görüşme sırasında mevcut bulunduğunu eklemiştir.

28. Askeri Mahkeme, 20 Eylül 2011 tarihli duruşmada, G.S. ve C.Ö.'yü dinlemiştir. İlgililer, F.E.'nin Feridun Mecit'i darp etmediğini ancak yalnızca azarladığını belirtmişlerdir.

29. Askeri Mahkeme, 29 Kasım 2011 tarihinde, kararını vermiştir. Askeri Mahkeme, aleyhte yeterince delil bulunmadığını değerlendirerek, şüphenin yararına F.E.'yi serbest bırakmıştır.

30. Savcı, 12 Aralık 2011 tarihinde, bu karar hakkında temyiz başvurusunda bulunmuştur.

31. Askeri Yargıtay, 9 Temmuz 2013 tarihinde, ilgili bütün tanık ifadelerinin toplanmadığı gerekçesiyle, kararı bozmuştur.

32. Askeri Yargıtay kararı uyarınca, mevcut durumda askerlik hizmetini yerine getiren birçok tanık dinlenmiştir.

33. H.G., Feridun Mecit'in F.E. İle yaşadığı bir olayı kendisine anlattığını ancak kendisinin bu duruma şahit olmadığını belirtmiştir. H.G., Feridun Mecit ile F.E. arasındaki bir görüşme sırasında yanlarında kimin mevcut bulunduğunu bilmediğini eklemiştir.

34. İ.G., yalnızca F.E.'nin Feridun Mecit'i tokatladığını duyduğunu ancak kişisel olarak bu olayı görmediğini dile getirmiştir.

35. S.Y., Feridun Mecit'i F.E.'nin bürosundan çıkarken gördüğünü, kendisine neden yüzünün kızarık olduğunu sorduğunu ve Feridun Mecit'in F.E.'nin kendisini tokatladığı şeklinde cevap verdiğini belirtmiştir.

36. E.T., Feridun Mecit'in F.E.'nin kendisine tokat attığını söylediğini ancak kendisinin kişisel olarak bu olaya şahit olmadığını ifade etmiştir.

37. H.B., Feridun Mecit'in bulunduğu sırada F.E.'nin bürosundan gelen tartışma seslerini duyduğunu belirtmiştir. H.B., F.E.'nin Feridun Mecit'i darp ettiğini dile getirmiştir.

38. H.Ç., nöbet sıraları için uygun askerler yetersiz olduğunda, askerlerin günde sekiz saate kadar nöbet tuttuklarını belirtmiştir. H.Ç.

Feridun Mecit'in diğer askerler kadar nöbet tutmadığını eklemiştir. H.Ç., yalnızca F.E.'nin arkadaşını tokatladığını duyduğunu ancak bu olaya şahit olmadığını belirtmiştir.

39. Er S.Y., yeniden dinlenmiştir. Daha önceki ifadesine atıfta bulunarak, sonuç olarak yüzü kızarıklık bir şekilde Feridun Mecit'i F.E.'nin bürosundan çıkarken gördüğünü hatırlamadığını belirtmiştir.

40. Askeri Mahkeme, 12 Ağustos 2014 tarihli bir kararla, hakkında elde tutulur delillerin bulunmaması nedeniyle, F.E.'yi yeniden serbest bırakmıştır.

41. Savcı, 24 Ağustos 2014 tarihinde, F.E.'nin mahkûm edilmesi gerektiği kanaatine vararak, temyiz başvurusunda bulunmuştur.

42. Askeri Yargıtay, 26 Ocak 2016 tarihinde, 12 Ağustos 2014 tarihli kararı onamıştır. Askeri Yargıtay, Askeri Mahkemenin *in dubio pro reo* (şüpheden sanık yararlanır) atasözüne uygun olarak, F.E.'yi serbest bırakarak, haklı olarak karar verdiği kanaatine varmıştır.

III. TAZMİNAT DAVASI

43. Başvuranlar, 26 Şubat 2010 tarihinde, Feridun Mecit'in ölümü nedeniyle, maddi tazminat elde etmek amacıyla, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi önünde ("Yüksek Mahkeme") tam yargı davası açmıştır. Müteveffanın babası ve annesi, maddi destek kaybı için 20.000 Türk lirası (TRY), manevi zarar için 20.000 TRY ve ilgilinin üç kardeşi manevi zarar için toplamda 6.000 TRY talep etmekteydi. Başvuranlar, yakınlarının askeri organa ve askeri sağlık kurumlarına atfedilebilir ihmaller nedeniyle, askerlik hizmetini yerine getirirken hayatını kaybettiğini iddia etmekteydi.

44. Yüksek Mahkeme, 6 Ekim 2010 tarihli ara kararla, askerlik hizmetinin Feridun Mecit'in hastalığının ortaya çıkmasında veya gelişmesinde büyük bir rol oynayıp oynamadığı tıbbi ihmal iddialarının

MECİT / TÜRKİYE KARARI

dayanaktan yoksun olup veya olmadığı hususunun belirlenmesi amacıyla, adli bilirkişi raporu düzenlenmesine karar vermiştir.

45. Gazi Üniversitesi üç göğüs hastalıkları uzmanından oluşan bir bilirkişi heyeti, 11 Mart 2011 tarihinde, Goodpasture sendromunun, bazı test sonuçlarının bu teşhisi desteklemediğini kaydederek, Adli Tıp Kurumunun otopsi raporundan çıkan verileri dikkate alarak, öngörülebilir olan bir teşhis olduğunu değerlendirdiği bir rapor sunmuştur. Bilirkişi heyeti, her hâlükârda, Feridun Mecit'in muzdarip olduğu hastalığın, akciğer tıkanıklığı ile birlikte çoğu vaskülit vakasıyla aynı şekilde tedavi edilen bir tür vaskülit olduğunu belirtmekteydi. Somut olayda, heyetin rapor sonuçlarının ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“(…) Başvuranların yakınının muzdarip olduğu hastalığın askerlik hizmetinin neden olduğu hususunun değerlendirilmesi konusunda ilgili olarak:

- mağdurun muzdarip olduğu hastalık kendine özgü bir durumdur;
- Goodpasture sendromunun ortaya çıkmasının, askeri yaşam koşulları tarafından tetiklendiğini belirtmek mümkün değildir.

Bir yetersizlik, gecikme, ihmal veya kusur varlığının konusuyla ilgili olarak:

- farklı tanık ifadelerine göre kan tüküren hasta, 29 Kasım 2008 tarihinde 18.00 ile 20.00 saatleri arasında revirde muayene edildikten sonra, birliğine katılmamalıydı ve nöbet tutmamalıydı. Hasta tıbbi gözetim altına alınmalıydı. Bununla birlikte, bütün bu durumlar gerçekleşmiş olsaydı bile, bu askeri hastanedeki takip, tedaviyle [ilgilinin yararlandığı] ve sonuçlarıyla [bu tedaviler] ilgili olarak hiçbir şeyi değiştirmezdi. GATA Hastanesinde [hastanın yararlandığı] takipte, tedavide ve tıbbi işlemlerde hiçbir eksiklik, ihmal veya kusur ve gecikme tespit edilmemektedir.

Erken teşhisin hastalığın kötüleşmesine engel olup olamayacağı hususuyla ilgili olarak:

- [Feridun Mecit'in sağlık dosyasında] teşhiste herhangi bir gecikmenin olduğuna dair hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Hiçbir belirti göstermeyen bir kişinin hastalığını teşhis etmek için, idrar testi yapılmalıdır. Askerlik hizmetine elverişlilik için ön muayene sırasında uygulanan bu tür sıradan bir testin yapılıp yapılmadığı ve şayet testin yapıldığı durumda, [bu nedenle Feridun Mecit'in durumunda] bir teşhis konulup

MECİT / TÜRKİYE KARARI

konulmadığı hususu bilinmemektedir. Hastalık yeterince erken teşhis edildiğinde, erken uygulanan tedavi [hastanın] durumunun ilerleyişi üzerinde yararlı bir etkiye sahip olabilmektedir. Bir yandan [Feridun Mecit'in] hastalığının, askeri yaşamın doğasında var olan koşullar dışında aynı gidişatı ve aynı ağırlaştırmayı gösterbileceğini belirtmek mümkün değildir. ”

46. Yüksek Mahkeme, 14 Eylül 2011 tarihinde, dosyadaki unsurlardan askerlik hizmetinin Feridun Mecit'in muzdarip olduğu Goodpasture sendromunun ortaya çıkmasında ve gelişiminde hiçbir rol oynamadığı, neden olmadığı ve yakınlarına uygulanan tedavilerde hiçbir kusurun veya ihmalin bulunmadığı gerekçesiyle, başvuruların iddialarını reddetmiştir.

IV. ÖLÜM SİGORTASINA İLİŞKİN PROSEDÜR

47. Sosyal Güvenlik Fonu, 19 Ağustos 2011 tarihli bir kararla, davanın koşullarının, başvuruların, yaptıkları işe bağlı nedenlerden hayatını kaybeden askerlerin yakınlarına bir miktar para ödendiği ölüm sigortasından yararlanmalarına imkân sağlamadığına karar vermiştir.

48. İptal davası için başvurular tarafından yapılan başvuru üzerine, 22 Eylül 2011 tarihinde, Yüksek Mahkeme Feridun Mecit ile askerlik hizmeti arasında nedensellik bağının bulunmadığı gerekçesiyle, 19 Ağustos tarihli kararı onamıştır.

ŞİKÂyetLER

49. Başvurular, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek, yakınlarının askerlik hizmetini yerine getirirken meydana gelen ölümden şikâyet etmektedirler. Başvurular, bu ölümlü tıbbi ihmallere yüklemektedir. Başvurular ayrıca, Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürerek, yakınlarının askerlik hizmeti sırasında hiyerarşik üstleri tarafından kötü muamelelere maruz kaldığını iddia etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

50. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek, askeri makamların hastaneye yatırılmadan önce yakınlarına sergiledikleri tutumdan şikâyet etmektedirler ve ilgilinin tıbbi ihmallere maruz kaldığını iddia etmektedirler. Başvuranlar ayrıca, Sözleşme'nin 6. maddesi alanında, Askeri Savcı tarafından yürütülen soruşturmanın etkin olmadığını ileri sürmektedirler.

51. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemekte ve başvuruların 14 Eylül 2011 tarihli Yüksek Mahkeme kararı hakkında düzeltme talebinde bulunabileceğini ve bulunmaları gerektiğini iddia etmektedir. Hükümet her hâlükârda, ilgililerin iddia ettiklerinin aksine, somut olayda Sözleşme'nin ihlal edilmediği kanaatine varmaktadır.

52. Mahkeme, başvuruların yakınının ölüm koşullarına ilişkin şikâyetlerin, özellikle Sözleşme'nin 2. maddesi alanında incelenmesi gerektiğini değerlendirmektedir.

53. Mahkeme, Hükümet tarafından ileri sürülen iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin itiraz ile ilgili olarak, *Gök ve diğerleri/Türkiye* (No. 71867/01 ve diğer 3 başvuru, §§ 47 ve 48, 27 Temmuz 2006) davasında benzer bir itirazı daha önce incelediğini ve reddettiğini hatırlatmaktadır. Mevcut davada, farklı tespitlere yol açabilecek argüman ya da olay ve olgu bulunmaması nedeniyle, itirazın bu kısmını da reddetmek uygun düşmektedir.

54. Mahkeme, oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini düzenleyen Sözleşme'nin temel maddeleri arasında yer alan 2. maddesinin birinci cümlesinin, Devlete yalnızca "kasıtlı olarak" ölüme sebebiyet verilmesini engelleme değil, aynı zamanda kendi yargı yetkisi

altında bulunan kişilerin yaşamını korumaya yönelik gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de yüklediğini hatırlatmaktadır (*Calvelli ve Ciglio/İtalya* [BD], No. 32967/96, § 48, AİHM 2002-I, ve *Vo /Fransa* [BD], No. 53924/00, § 88, AİHM 2004-VIII).

55. Nitekim erlerin korunmasını sağlamaya yönelik düzenleyici tedbirlerin, -ordudaki ilgili sağlık kuruluşları tarafından- uygulamaya geçirilmesi de gereklidir (*Álvarez Ramón/İspanya* (kk.), No.51192/99, 3 Temmuz 2001, ve *Doğanşahin/Türkiye* (kk.), No. 68245/11 ve 73729/11); zira askeri tıp kurumlarının bu bağlamdaki tutum ve ihmalleri, bazı durumlarda, kendilerine sorumluluk yükleyebilmektedir.

56. Mahkeme ayrıca, zorunlu askerlik hizmeti alanında, tutuklu bulunan kişiler gibi, askerlerin özellikle yetkililerin veya Devlet memurlarının denetimi altında bir alanda ya da aşağı yukarı kamuoyunun erişemeyeceği binalarda bulunduğunu hatırlatmaktadır. Ayrıca, orduda meydana gelen bütün olaylar, özellikle yetkililer tarafından bilinmektedir. Dolayısıyla, orduda meydana gelen yaralanma ve ölüm hakkında raporlar sunmak Hükümete aittir (*Beker/Türkiye*, No. 27866/03, §§ 42-43, 24 Mart 2009, *Mosendz/Ukrayna*, No. 52013/08, § 92, 17 Ocak 2013, *Baklanov/Ukrayna*, No. 44425/08, § 67, 24 Ekim 2013, *Marina Alekseyeva/Rusya*, No. 22490/05, § 121, 19 Aralık 2013 ve *Metin Gültekin ve diğerleri/Türkiye*, No. 17081/06, § 33, 6 Ekim 2015).

57. Somut olayda başvurular, açıkça veya üstü kapalı olarak yakınlarının ölümünün kasıtlı olarak meydana geldiğini iddia etmemektedirler. Başvurular, zorunlu askerlik hizmeti sırasında hiyerarşik üstleri tarafından kötü muamele gördüğünü ve ölümüne neden olan tıbbi ihlallerin mağduru olduğunu iddia etmektedirler.

58. Mahkeme ilk olarak, sağlık çalışanlarının, ne bir hastanın sağlık durumu ile ilgili olarak yapmış oldukları değerlendirmeyi ne de bu hastaya uygulanmış olması gereken tedaviye ilişkin kararlarını gözden geçirme görevinin kendisine ait olmadığını altını çizmektedir (bk. *mutatis mutandis*

(bu davaya uygulanabildiği ölçüde) *Lopes de Sousa Fernandes/Portekiz* [BD], No. 56080/13, § 198, 19 Aralık 2017). Somut olayda, bu uzmanlar durumu değerlendirmişler ve söz konusu tarihte hastanın sağlık durumuna ve tedavi çerçevesinde alınması gereken tedbirlerle ilgili olarak sonuçlara göre klinik kararlar almışlardır. Mahkeme bu bağlamda, otoimmün akciğer hastalığına yakalanan başvuranların yakınına yapılan tıbbi tedavinin, yerel düzeyde denetime tabi tutulduğunu, ilgililer tarafından ileri sürülen iddialar üzerine başvuru hiçbir adli makamın, uygulanan tedavilerde her hangi bir gecikmenin olmadığı ve uygulanan tıbbi tedavide hiçbir kusurun veya ihmalin bulunmadığı sonucuna vardıklarını gözlemlemektedir.

59. Bu bağlamda, Mahkeme, keyfilik ya da açık hata haricinde, yerel makamlar tarafından varılan fiili tespitleri değerlendirme görevi olmadığını hatırlatmaktadır (*ibidem*, § 199). Bu bilhassa, doğası gereği konuyla ilgili özel ve derin bir bilgi gerektiren bilimsel bilirkişi incelemeleri için geçerlidir (*Počkajevs/Letonya*, (kk.), No.76774/01, 21 Ekim 2004).

60. Mahkeme somut olayda, kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermek ve başvuranlar tarafından yapılan tazminat talebini reddetmek için, ulusal mahkemelerin, nihai analizde, askeri makamlara ya da sağlık makamlarına yüklenebilecek hiçbir kusurun veya ihmalin bulunmadığını tespit eden tıbbi bilirkişi raporlarına dayandıklarını kaydetmektedir (yukarıda 24, 26 ve 47. paragraflar).

61. Mahkeme, Adli Tıp Kurumu 1 ve 3. İhtisas Kurulu ve Gazi Üniversitesi üç göğüs hastalıkları uzmanından oluşan bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen bu raporların, bilimsel verilere dayandığını ve yerel mahkemelerin incelemesi gereken ana konuyu tatmin edici bir şekilde ele aldığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla, Mahkeme ulusal makamlar tarafından değerlendirilen olayları ve buldukları tespitleri yeniden söz konusu etmek için hiçbir neden görmemektedir.

62. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi alanında, başvuranlar tarafından ileri sürülen şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun

olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

II. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

63. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürerek, yakınlarının askerlik hizmetini yerine getirirken kötü muamelelere maruz kaldığını ve yetkililer tarafından yürütülen ceza soruşturmasının etkin olmadığını iddia etmektedirler.

64. Hükümet, bu iddiaya itiraz etmektedir.

65. Hükümet, Feridun Mecit'in ölümü hakkında soruşturmada sorumlu olan Askeri Savcının, askerlerin F.E.'nin arkadaşlarını tokatladığını duyduklarına dair iddialar hakkında ayrı bir soruşturma yürüterek, askerlerin iddialarına göre hareket ettiğini savunmaktadır. Hükümet, Sözleşme'nin 3. maddesi alanında, belirtilen şikâyet hakkında iki kabul edilemezlik itirazı ileri sürmektedir. Hükümet öncelikle, F.E. hakkında düzenlenen iddianameden haberdar olan başvuranların, ceza yargılamasına müdahil olmadıklarını ileri sürmektedir. Hükümet ardından, başvuranların Mahkemeye başvurmadan önce Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunmaları gerektiğini iddia etmektedir.

66. Mahkeme, başvuranların ceza yargılamasına katılmalarıyla ilgili olarak, ilgililerin bu yargılamanın başladığı tarih olan 26 Şubat 2009 tarihinde yakınlarının ölümü hakkında açılan yargılamaya müdahil taraf olarak katıldıklarını gözlemlemektedir (yukarıda 15. paragraf). Mahkeme, ilgililerin söz konusu dönemde F.E.'nin yakınlarına kötü muamele uyguladığını kaydetmektedir. Ayrıca ve özellikle, yerel makamlar Sözleşme'nin 3. maddesinden doğan pozitif yükümlülükleri gereğince, her hâlükârda kötü muamele iddialarından haberdar olur olmaz resen soruşturma başlatmaları gerekmekteydi (*Bouyid /Belçika* ([BD], No.

23380/09, § 119, AİHM 2015). Dolayısıyla, bu noktada Hükümet tarafından ileri sürülen ilk itiraz kabul edilemez.

67. Mahkeme, başvuruların davalarını Mahkeme önüne taşımadan önce, Anayasa Mahkemesine başvurmaları gerekip gerekmediği konusunda ilgili olarak, *Hasan Uzun/Türkiye* (No. 10755/13, 30 Nisan 2013, §§ 52 ve 62-64) kararında daha önce tespit ettiğini, Türk yasa koyucusunun özellikle 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren kesinleşecek olan bütün mahkeme kararlarının Sözleşme hükümleriyle uygunluğunun denetlenmesi ve bu araçla güvence altına alınan hakların ihlali durumunda, uygun telafi tedbirlerine karar vermek için yetkili olduğuna karar verdiğini hatırlatmaktadır.

68. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi alanında ileri sürülen şikâyetlerle ilgili olarak, *Kaya ve diğerleri/Türkiye* (kk. No. 9342/16, §§ 33-46, 20 Mart 2018) kararında uygun bir telafinin Anayasa Mahkemesi tarafından sağlandığını ve başvuruların başvuruları hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesi gereken mağdur sıfatlarının ortadan kalktığını tespit ettiğini hatırlatmaktadır.

Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlere ilişkin *Tebiş/Türkiye* (kk. No. 75646/12, § 17, 18 Aralık 2018) davasında aynı anlamda karar vermiştir.

69. Mahkeme aynı zamanda, iç hukuk yollarının tüketilmesinin, ilke olarak, başvurunun kendisine sunulduğu tarihte değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Bunun yanı sıra, Mahkeme'nin birçok defa ifade ettiği üzere, bu kural, belirli bir davanın koşullarıyla haklı gösterilebilecek istisnai durumlar içermektedir (*Demopoulos ve diğerleri/Türkiye*^(kk.) [BD], No. 46113/99 ve diğer 7, § 87, AİHM 2010).

70. Böylelikle, somut olayda, Anayasa Mahkemesi önünde yapılan başvurunun başvurunun yapıldığı tarih olan 12 Ocak 2012 tarihinde var olmadığı tespit edilmelidir. Bununla birlikte, kötü muamele iddiaları hakkında başlatılan ceza yargılamasına ilişkin nihai yerel kararın, 26 Ocak

MECİT / TÜRKiYE KARARI

2016 tarihinde verilmesi nedeniyle (yukarıda 43. paragraf), başvuruların anayasal başvuru yolunu tüketmeleri gerektiğini değerlendirilmelidir. Sonuç olarak, Sözleşme'nin 3. maddesine dayanılarak ileri sürülen şikâyetler, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, reddedilmesi gerekmektedir.

Bu Gerekçelerle, Mahkeme, Oy Birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 6 Ağustos 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı

Jon Fridrik Kjølbro

Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Başkan

MECİT / TÜRKiYE KARARI

EK

No.	Ad Soyad	Doğum Tarihi	Uyruđu	İkamet Yeri
1.	Ahmet MECİT	1948	Türk	Malatya
2.	Kemal MECİT	1981	Türk	Malatya
3	Mustafa MECİT	1978	Türk	Malatya
4	Sadettin MECİT	1972	Türk	Malatya
5	Elif MECİT	1947	Türk	Malatya